

Instroom in de sector vanuit het onderwijs

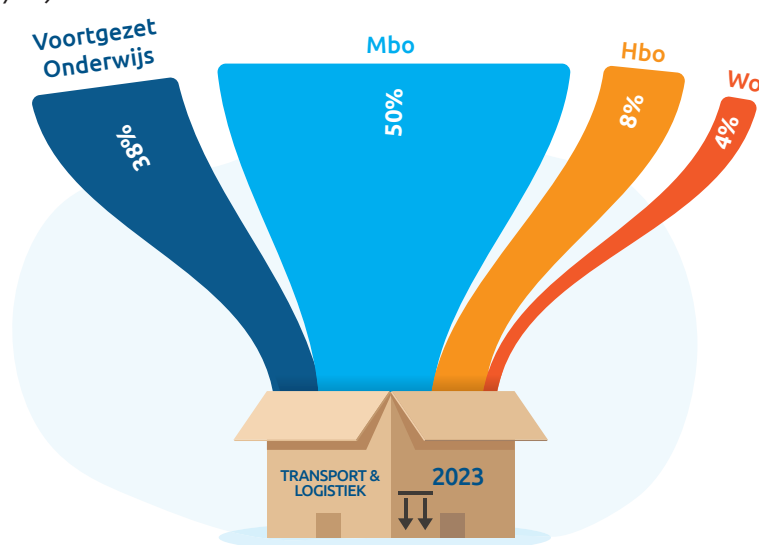
Dit hoofdstuk richt zich op de instroom in de sector vanuit mbo-opleidingen transport en logistiek. Weergegeven worden de ontwikkeling van het aantal mbo-studenten, hun vooropleiding en de arbeidsmarktpositie na uitstroom uit de opleiding. Afgelopen mbo-jaar nam het aantal studenten in opleiding tot logistiek medewerker en chauffeur wegvervoer af.

Een belangrijke groep voor de instroom zijn BBL-studenten transport en logistiek¹. Na het voltooien van hun opleiding gaan de meeste BBL'ers chauffeur wegvervoer duurzaam aan de slag in de sector. BBL'ers volgen het merendeel van hun opleiding in een leerbedrijf in de sector. Bijna een derde van de bedrijven in de sector is erkend leerbedrijf. Het aantal BBL'ers neemt naar verwachting verder af, met name vanwege demografische ontwikkelingen (minder jongeren) in de komende jaren.

Meeste instroom vanuit mbo-opleidingen

De meeste instromers in de sector uit het onderwijs zijn afkomstig uit het mbo (50%). Ook stroomt 38 procent in vanuit het voortgezet onderwijs. Hbo en wo zijn samen goed voor 12 procent.

Figuur 1 Instroom in de sector uit het onderwijs in 2023 (naar afgeronde vooropleiding vo, mbo en hbo/wo)

* Figuur toont de instromers in de sector die voorafgaand aan hun dienstverband in de sector een opleiding hebben afgerond.

Bron: CBS/ABF Research, 2024, bewerking STL

¹ Vanaf schooljaar 2020-2021 zijn mbo'ers voor de wet studenten, dus BBL-student.

Aantal studenten transport en logistiek

Figuur 2 en figuur 3 geven de ontwikkeling weer van het aantal studenten aan een mbo-opleiding transport en logistiek.^{2 3}

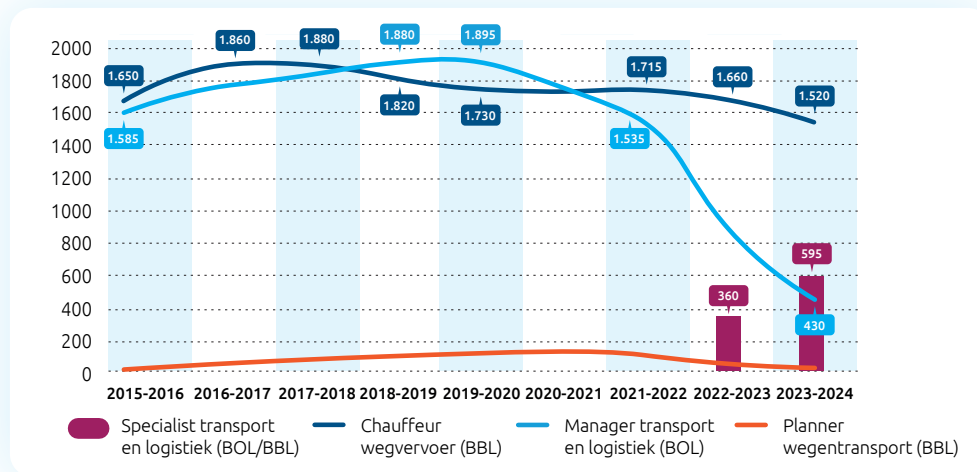
Mbo-opleidingen kunnen op twee manieren (leerwegen) worden gevolgd: BOL en BBL. BBL-studenten (beroepsbegeleidende leerweg) gaan één dag per week naar een ROC/Vakschool en doen de rest van de week betaald werk bij een leerbedrijf in hun regio. BOL-studenten (beroepsopleidende leerweg) volgen juist het overgrote deel van hun opleiding op school en doen praktijkervaring op tijdens stages op een leerbedrijf.

De mbo-opleiding chauffeur wegvervoer is een voorbeeld van een BBL-opleiding. Afgelopen mbo-jaar (2023-2024) volgden ruim 1.500 studenten een opleiding chauffeur wegvervoer. Dit aantal nam af ten opzichte van het jaar ervoor (-8,4 procent).

In mbo-jaar 2016-2017 en 2017-2018 lag het aantal studenten aan de opleiding chauffeur wegvervoer op een hoger niveau. BBL-opleidingen profiteerden in die periode van de verbeterde economische situatie (zie ook box 1). In de jaren ervoor lag het aantal studenten aan de opleiding lager (niet weergegeven in figuur). In de nasleep van de economische (krediet)crisis waren er minder leer-werkplekken bij bedrijven⁴.

Het aantal studenten aan de opleiding manager transport en logistiek (BOL/BBL)⁵ groeide na 2015-2016 sterk, maar neemt daarna weer af. De sterke afname sinds 2022-2023 komt mede door de start van de nieuwe opleiding specialist transport en logistiek (mbo niveau 4). Deze vervangt ook de opleiding planner wegtransport (mbo niveau 3) die daardoor ook afneemt in studentaantallen.

Figuur 2 Aantal studenten chauffeur wegvervoer, manager transport en logistiek, planner en specialist transport en logistiek (mbo-opleidingen goederenvervoer over de weg)

* De opleiding specialist transport en logistiek is gestart in mbo-jaar 2022-2023 en vervangt de opleidingen planner wegtransport en manager transport en logistiek (erkende opleidingscodes, SBB, 2023)

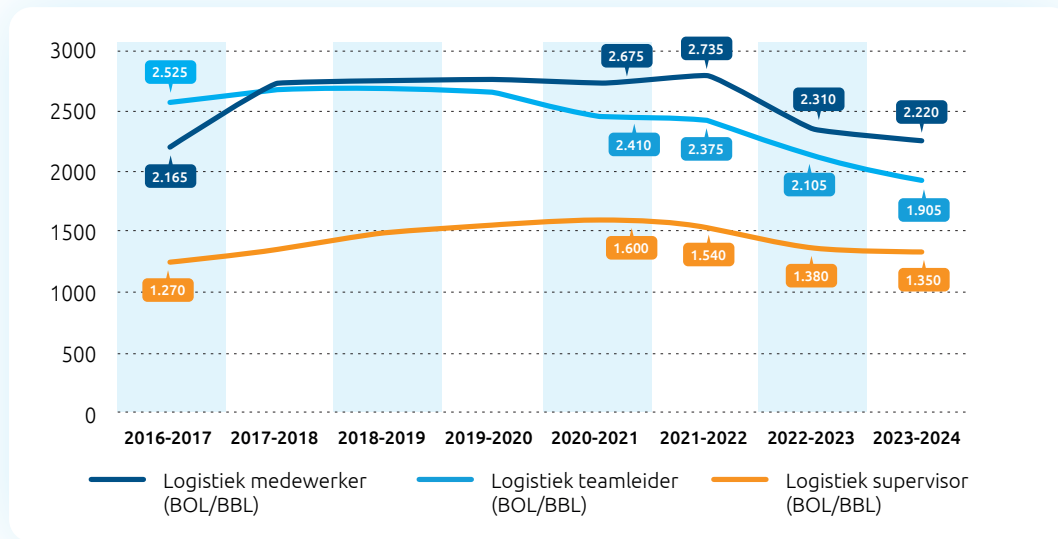
Bron: CBS/ABF Research/DUO, 2024, bewerking STL

- Het aantal studenten volgens DUO-definitie (hoofdopleidingen en telling van inschrijvingen op 1 oktober van betreffende schooljaar). Voor het meest recente jaar van deze figuur zijn openbare data van DUO gebruikt. Voor de andere jaren zijn CBS-data gebruikt. Voor de CBS-data is de definitie aangepast aan die van DUO, waardoor een consistent beeld van de aantallen gegeven kan worden (dezelfde crebo's).
- De cijfers zijn exclusief nascholing. Tot 1 januari 2014 volgden veel werknemers via hun werkgever een leer-werktraject of andere vorm van scholing via de Wet Vermindering Afdracht onderwijs (WVA). Werkgevers kregen hiervoor fiscaal voordeel. Het aantal nascholers chauffeur goederenvervoer liep in 2014 na afschaffing van de WVA sterk terug en in 2015 waren er geen nascholers meer (niet zichtbaar in figuur).
- SER (2016). Advies Ontwepadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1.
- Veruit het grootste deel van de studenten aan de opleiding manager transport en logistiek volgt de BOL-variant (416 in 2023-2024). Een klein deel volgt de BBL-opleiding (18 studenten).

Aantal studenten mbo-logistiek daalt

Van de mbo-opleidingen logistiek bestaan zowel BBL- als BOL-varianten. Het studentenaantal aan de opleiding logistiek medewerker neemt sinds het schooljaar 2022-2023 af. In 2023-2024 zijn er ongeveer 2.200 studenten aan de opleiding logistiek medewerker (-4 procent ten opzichte van het mbo-jaar daarvoor). Het aantal studenten aan de opleidingen logistiek supervisor zat tot mbo-jaar 2020-2021 in de lift. Daarna lopen de aantallen terug. Bij de opleiding logistiek teamleider loopt het aantal studenten al eerder terug.

Figuur 3 Aantal studenten logistiek medewerker/supervisor/teamleider

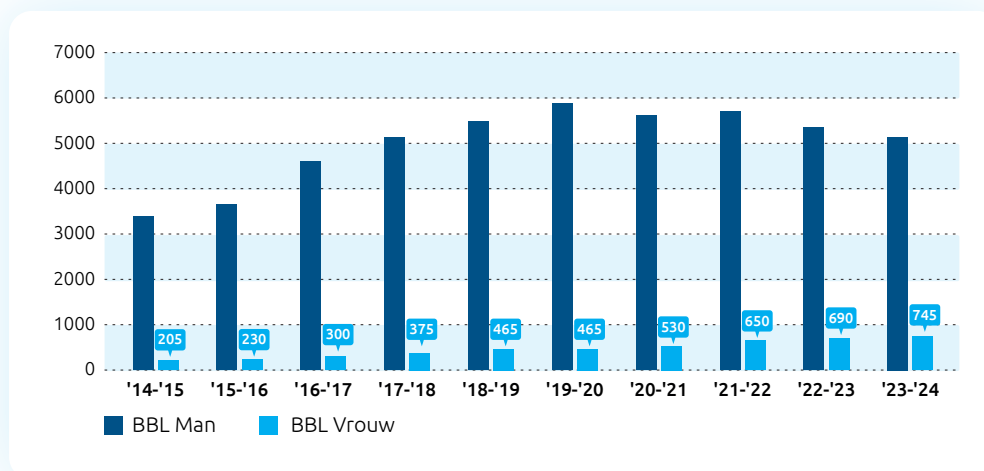

Bron: CBS/ABF/DUO, 2024, bewerking STL

Toename van vrouwelijke studenten BBL-transport en logistiek

Terwijl het totaal aantal studenten transport en logistiek afneemt is er wel een gestage toename van het aantal vrouwen dat een BBL-opleiding volgt. Bij BOL-opleidingen neemt zowel het aantal mannen als vrouwen af (niet zichtbaar in de figuur).

Figuur 4 Aantal studenten BBL transport en logistiek naar geslacht

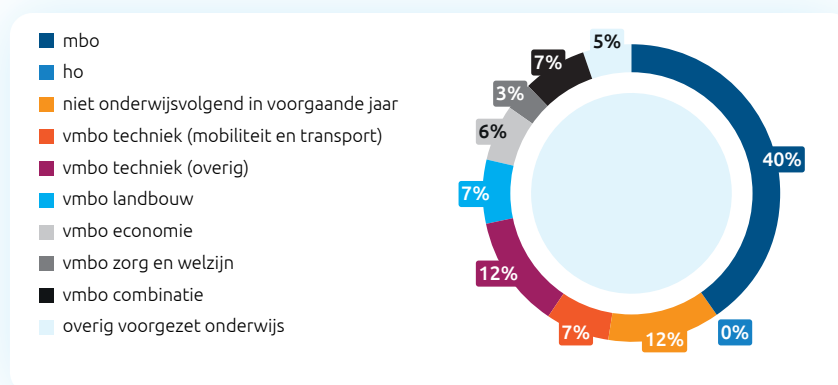
Bron: CBS/ABF/DUO, 2024, bewerking STL

Vooropleidingen eerstejaars transport- en logistiekopleidingen

De volgende figuur geeft de vooropleiding weer van de eerstejaars BBL-studenten chauffeur wegvervoer. Zichtbaar is in welke opleiding (vo/mbo/vmbo/ho) zij in het voorgaande jaar deelnemer waren. Het deel van de instroom dat in het voorafgaande jaar geen onderwijs volgde is ook te zien.

Veel eerstejaarsstudenten hebben als vooropleiding vmbo-techniek⁶ (bijna twee op de tien). Binnen vmbo-techniek zorgt het profiel mobiliteit en transport voor een grote aanwas voor de chauffeursopleiding. In totaal 44 procent van alle eerstejaars stroomt in vanuit het vmbo. Daarnaast stromen ook veel studenten in via een andere mbo-opleiding (40 procent stapt over). En een deel volgde in het voorafgaande jaar geen opleiding.

Figuur 5 Vooropleiding eerstejaars mbo chauffeur wegvervoer (BBL) mbo-jaar 2023-2024

* CBS geeft aantallen kleiner dan 10 in categorieën vanwege AVG (privacywetgeving) niet weer.

Bron: CBS/ABF/DUO bewerking STL 2024

Bij de eerstejaarsstudenten BBL logistiek medewerker ligt het aandeel dat instroomt vanuit het vmbo een stuk lager (29 procent versus 44 procent bij BBL chauffeur wegvervoer)⁷. Het aandeel dat instroomt vanuit een andere mbo-opleiding ('overstappers') ligt wat hoger. 21 procent van de eerstejaars logistiek medewerker volgde in het voorafgaande jaar geen opleiding.

Box 1. Landelijke ontwikkeling aantal studenten mbo (BBL en BOL)

Het totaal aantal studenten in het mbo zal de komende schooljaren naar verwachting geleidelijk dalen. De daling betreft vooral BBL-opleidingen⁸.

Het aantal BOL-studenten liep de afgelopen jaren al sterk terug (zie figuur 6). Agelopen mbo-jaar met 5 procent. Vanaf mbo-jaar 2024-2025 blijft het aantal BOL-studenten naar verwachting relatief stabiel (tot 2027)⁹, om vervolgens weer te dalen.

⁶ Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) duurt 4 jaar en kent verschillende leerwegen en profielen. Het vmbo bereidt leerlingen voor op een opleiding in het mbo. Soms kunnen leerlingen na het vmbo doorstromen naar de havo. (Website Rijksoverheid, hoe zit het vmbo in elkaar, 2024).

⁷ Figuur Vooropleiding eerstejaars mbo logistiek medewerker mbo-jaar 2023-2024. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarkttrappage 2024 STL.

⁸ DUO (2024). Prognoses aantal mbo-studenten. De referentieraming is gebaseerd op: bevolkingsprognose van het CBS (geboorten, sterfte, immigratie en emigratie), onderwijsmatrices van DUO (stromen in- door- en uit het onderwijs), werkloosheidsverwachting van het CPB (bepalend voor de verdeling van BBL- en BOL studenten) en inzichten van de gevolgen van de coronamaatregelen voor onderwijsdeelname.

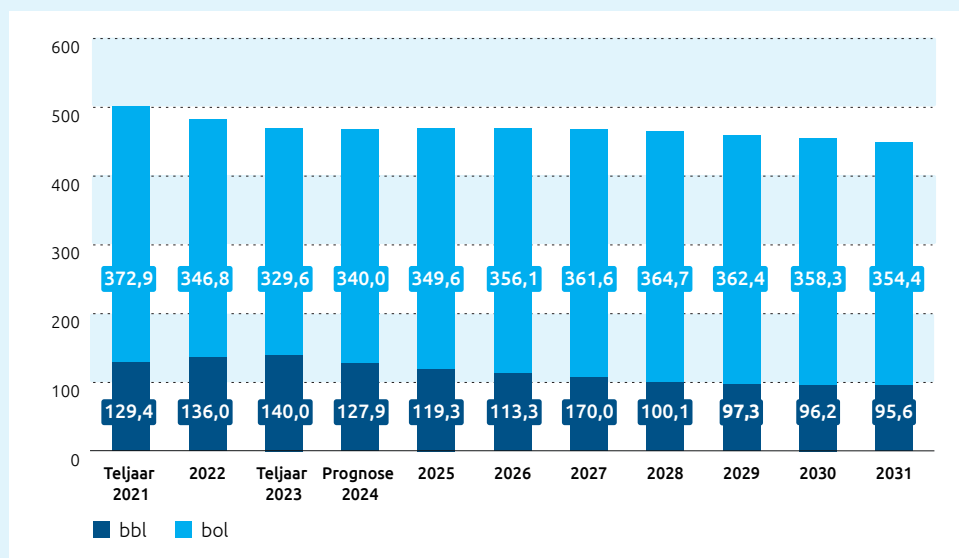
⁹ De tijdelijk verhoogde instroom in BOL is o.a. het gevolg van de instroom van Oekraïense vluchtelingen uit internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs. In het huidige mbo jaar is er ook een opvallende instroom van doubleurs vanuit havo-4.

Het aantal BBL-studenten nam de afgelopen jaren toe, maar neemt naar verwachting af. In mbo-jaar 2024-2025 met 9 procent ten opzichte van 2023-2024. In dat mbo-jaar nam het aantal BBL-studenten nog toe met 3 procent.

De belangrijkste oorzaak voor de afname van het aantal mbo'ers is een demografische krimp (een afname van het aantal jongeren)¹⁰. Vanwege een daling van het aantal geboortes vanaf het jaar 2000 is het aantal leerlingen in het primair onderwijs en vmbo teruggelopen. De krimp heeft in 2021 het mbo bereikt^{11 12}. Het aantal mbo-studenten neemt ook af door de krapte en de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt¹³. Daarnaast volgen studenten (los van de conjunctuur) binnen het mbo steeds vaker een BOL-opleiding ten koste van een BBL-opleiding.

Tussen mbo-jaar 2010-2011 en 2015-2016 nam het totaal aantal BBL'ers sterk af vanwege de nasleep van de financiële crisis (2008) (-42%). Deelname aan BBL-opleidingen vertoont een correlatie met de conjunctuur¹⁴. Bij een toename van de werkloosheid kiezen jongeren vaker voor BOL ('schools leren') en minder voor BBL. Er zijn dan minder vacatures en ook minder leerwerkbanen voor BBL'ers. Vanwege het sterke herstel van de arbeidsmarkt na de coronacrisis nam de afgelopen jaren het aantal BBL'ers toe en nam het aantal studenten BOL juist af.

Figuur 6 (Verwachte) ontwikkeling aantal studenten mbo (BBL en BOL) (X-1.000)

Bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2024, bewerking STL

¹⁰ Een daling van het aantal geboortes vanaf het jaar 2000. In het voorgezet onderwijs (met name in het vmbo) loopt het aantal leerlingen al terug sinds 2016-2017. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2021). Referentieraming 2021.

¹¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023.

¹² MBO raad maakt zich zorgen over afname van het aantal mbo-studenten. Naast vergrijzing en minder schoolgaande kinderen is er sprake van opwaartse druk in het onderwijs: een hogere opleiding is beter; kinderen worden op de basisschool gestimuleerd om naar havo of vwo te gaan en stromen dan door naar hbo of universiteit. Kinderen zouden volgens de MBO Raad op de basisschool meer in aanraking moeten komen met de mogelijkheden van mbo-beroepen. NOS (2022). Zorgen bij MBO Raad over afname mbo-studenten.

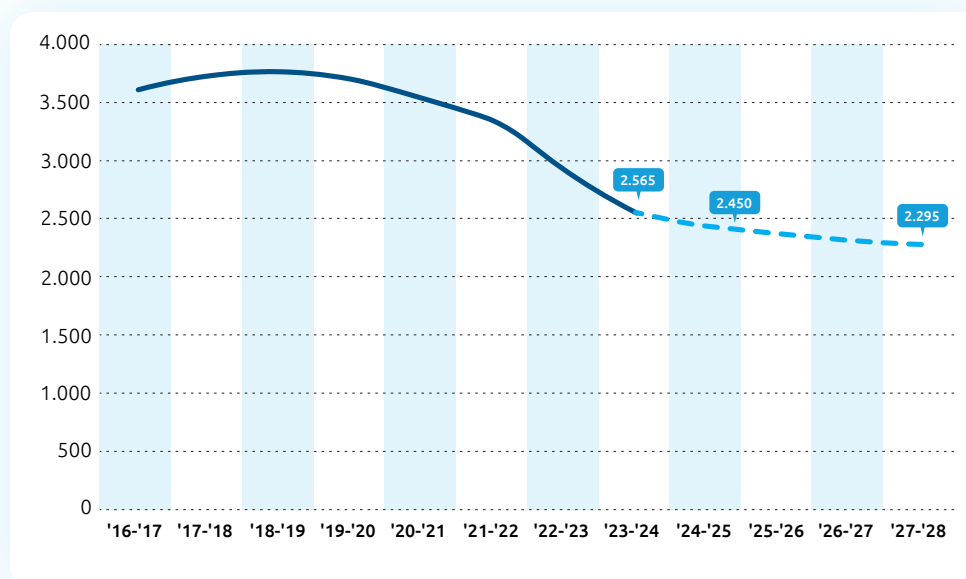
¹³ Door de krapte op de arbeidsmarkt (die waarschijnlijk de komende jaren blijft aanhouden), gaan minder studenten binnen het mbo door naar een hoger niveau, als ze een diploma hebben gehaald. De krapte arbeidsmarkt zorgt waarschijnlijk ook voor meer ongediplomeerde uitstroom uit het mbo. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023.

¹⁴ CBS (2019). Mbo-schoolverlaters vanuit de BBL op de arbeidsmarkt; CPB (2018). Kosten en baten van de beroepsbegeleidende leerweg in het mbo; Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023; SER (2016). Advies Ontwerpadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1. Tijdens de financiële crisis (vanaf 2008), en de nasleep hiervan, daalde het aantal vacatures. Pas in 2018 was het aantal vacatures weer op het niveau van voor de crisis. Vanwege de ongunstige situatie op de arbeidsmarkt daalde ook het aantal leerwerkplekken bij bedrijven en liep het aantal BBL-studenten fors terug. Bedrijven investeerden minder in toekomstige werknemers (en dus minder in BBL-plaatsen). Jongeren kozen op hun beurt vaker om langer door te leren en een beroepskeuze uit te stellen. Algemene vormen van onderwijs met betere doorstroommogelijkheden, zoals BOL waren aantrekkelijker.

Aantal studenten transport en logistiek neemt naar verwachting verder af

Het aantal studenten mbo goederenvervoer over de weg¹⁵ zal de komende jaren naar verwachting verder dalen: van bijna 2.600 studenten in schooljaar 2023-2024 tot ca. 2.300 studenten in 2027-2028 (-10,5%) (figuur 7)¹⁶. In mbo logistiek zal het aantal studenten ook verder afnemen¹⁷. In het gehele mbo neemt het aantal studenten naar verwachting ook af (zie box 1). STL neemt namens de sociale partners in de sector transport en logistiek verschillende gerichte acties om meer vmbo-leerlingen enthousiast te maken voor een mbo-opleiding transport en logistiek.

Figuur 7 Prognose aantal studenten mbo-goederenvervoer over de weg*

*MBO goederenvervoer over de weg omvat: totaal aantal studenten opleidingen chauffeur wegvervoer (BBL/BOL), manager transport en logistiek (BOL/BBL), planner wegtransport (BBL) en specialist transport en logistiek (BOL/BBL).

Bron: CBS/ABF bewerking STL 2024

Voortijdig schoolverlaten

Het aandeel voortijdig schoolverlaters¹⁸ nam in de meeste mbo transport- en logistiekopleidingen de afgelopen jaren toe (in 2021 en 2022). Na een daling in de jaren ervoor. In de opleiding logistiek medewerker nam het aandeel voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2021-22 bijvoorbeeld toe naar 25 procent. In mbo-jaar 2022-2023 blijft het aandeel in de meeste opleidingen ongeveer gelijk. Bij de opleiding chauffeur wegvervoer neemt het aandeel iets toe in 2021-2022 en blijft het daarna stabiel.

In het gehele mbo nam de afgelopen jaren het aantal voortijdig schoolverlaters de afgelopen jaren toe. In 2022-2023 (het laatste meetjaar) blijft het aantal stabiel maar 'onverminderd hoog' volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹⁹. Het ministerie noemt verschillende,

¹⁵ MBO goederenvervoer over de weg omvat: totaal aantal studenten opleidingen chauffeur wegvervoer, manager transport en logistiek, planner wegtransport en specialist transport en logistiek.

¹⁶ Met behulp van het Hermes model (zie rapport Arbeidsmarktontwikkeling) zijn ook prognoses gemaakt voor het aantal studenten mbo-goederenvervoer en mbo logistiek t/m 2025. Deze zijn gebaseerd op bevolkingsprognoses en de ontwikkeling van Citoscores. De onderwijsprognoses worden in lijn gebracht met de nationale Referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2024).

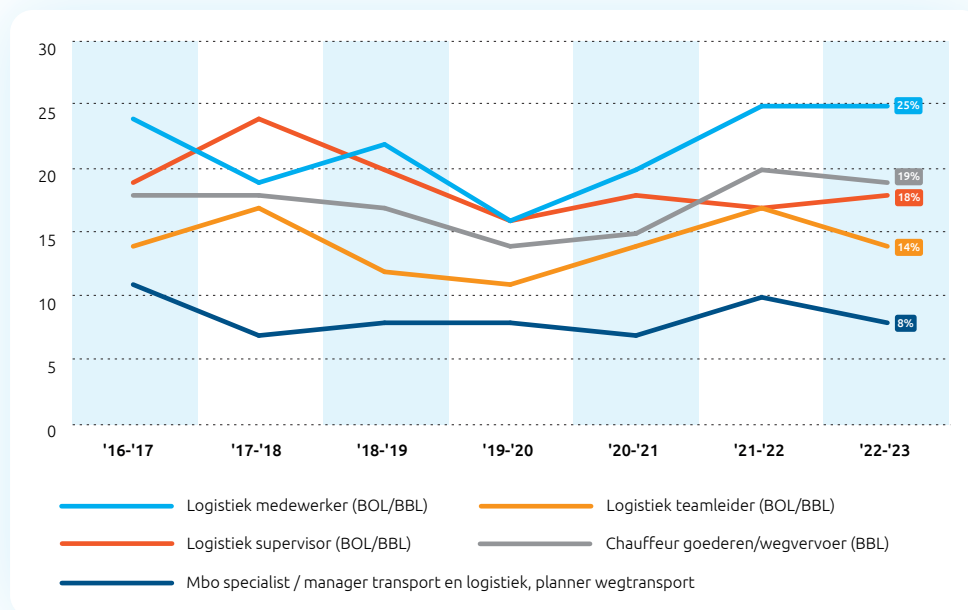
¹⁷ Prognose mbo-logistiek omvat: aantal studenten (assistent)logistiek medewerker/supervisor/teamleider. Figuur Prognose aantal studenten mbo-logistiek. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktportage 2024 STL.

¹⁸ Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie: een diploma op havo-, vwo- of mbo-niveau 2. NJI (2023). Cijfers over voortijdig schoolverlaten.

¹⁹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2024). Voortijdig schoolverlaters 2022/2023.

samenhangende oorzaken: de doorwerkende coronacrisismaatregelen, een toename van het aantal studenten dat een verkeerde studiekeuze maakt, een toename van mentale problemen en een aantrekkende arbeidsmarkt. De krappe arbeidsmarkt verleidt studenten om werk boven school te verkiezen²⁰. Volgens het CBS is er bij de toename in schooluitval ook nog sprake een vertraagd corona-effect: middelbare scholen waren tijdens de coronacrisis soepeler met het toekennen van diploma's, waardoor waarschijnlijk veel leerlingen op een beroepsopleiding belandden voordat ze daar al helemaal klaar voor waren²¹.

Figuur 8 Aandeel voortijdig schoolverlaters transport- en logistiek onderwijs*

* Aandeel voortijdig schoolverlaters: aantal uitvallers in een bepaald mbo-jaar/ totaal aantal studenten aan de opleiding in dat schooljaar

Bron: CBS/ABF bewerking STL 2024

Het ROA doet onderzoek naar voortijdig schoolverlaten in het mbo²². ROA vraagt aan voortijdig schoolverlaters wat de belangrijkste reden is geweest voor het voortijdig verlaten van de opleiding. In Figuur 9 zijn de resultaten weergegeven voor schoolverlaters van mbo-niveau 2, 3 en 4. Voorbeelden van niveau 2 opleidingen zijn de opleidingen chauffeur wegvervoer en logistiek medewerker. Logistiek teamleider is een niveau 3 opleiding en specialist transport en logistiek is een niveau 4 opleiding.

Een schoolgerelateerde oorzaak wordt veruit het vaakst genoemd als belangrijkste reden voor voortijdig schoolverlaten. De opleiding sloot inhoudelijk niet aan of de student miste begeleiding/ ondersteuning vanuit school. Gezondheidsproblemen staan op de tweede plek; psychische problemen, zoals een depressie, worden hier het meest genoemd.

Een deel van de voortijdig schoolverlaters noemt ook intreding in de arbeidsmarkt als reden voor schoolverlaten. Uitvallers van mbo-niveau 2 opleidingen zeggen vaker gestopt te zijn vanwege aan het werk gaan dan de andere niveaus.

²⁰ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022). Cijfers voortijdig schoolverlaten schooljaar 2020-2021.

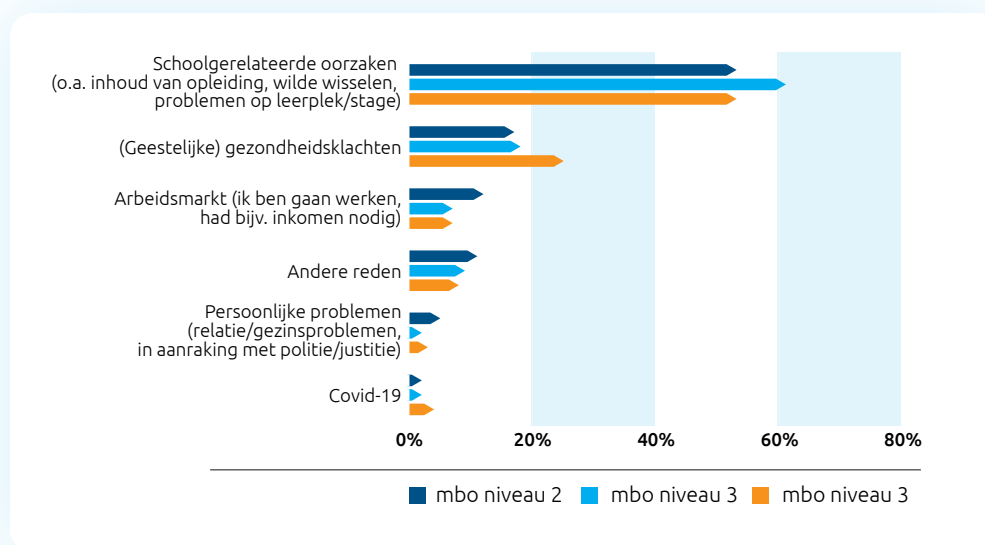
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Hoofdlijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst.

²¹ NOS (2023). Fors meer schoolverlaters, vooral mbo'ers stromen vroegtijdig uit.

²² ROA (2022). Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2021. ROA. Studenten aan enquête: Jongeren die in het schooljaar 2018/19 het onderwijs hebben verlaten zonder startkwalificatie en die in het schooljaar 2019/2020 niet in het onderwijs ingeschreven staan. Op het moment van de enquête (schooljaar 2020/2021) kunnen de jongeren echter weer in het onderwijs ingeschreven staan.

Verschillende onderzoeken van CBS laten zien dat voortijdig schoolverlaters (geen mbo-diploma op niveau 2; geen startkwalificatie) een slechtere arbeidsmarktpositie hebben dan schoolverlaters met diploma²³. Jongeren met een startkwalificatie hebben bijvoorbeeld vaker een vast contract²⁴. De sociale partners in transport en logistiek vinden het daarom belangrijk om voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Figuur 9 Belangrijkste reden voor voortijdige uitval, per opleidingsniveau

Bron: ROA, 2022, bewerking STL

Bijna een derde van bedrijven in de sector is erkend leerbedrijf

BBL-studenten zijn werkzaam in erkende leerbedrijven²⁵ in hun regio. Figuur 10 toont het percentage bedrijven in de sector transport en logistiek dat erkend leerbedrijf is, onderverdeeld in leerbedrijven met²⁶ en leerbedrijven zonder BBL'ers in het bedrijf (op het moment van meten).

- › Bijna een derde van de bedrijven in de sector is erkend leerbedrijf. 13 procent hiervan zijn leerbedrijven met BBL-studenten in dienst en 19 procent is leerbedrijf zonder BBL-studenten.
- › 67 procent van de bedrijven is geen erkend leerbedrijf. In deze bedrijven volgen BBL'ers geen BBL-traject²⁷.

²³ 10 jaar na schoolverlaten heeft 91 procent van de gediplomeerde mbo'ers werk tegen 71 procent van de ongediplomeerde mbo'ers. Gediplomeerden hadden na 10 jaar ook vaker een vast dienstverband (56% tegen 40% van de ongediplomeerden).

CBS (2020). Jongere zonder startkwalificatie vindt minder vaak werk.

CBS (2022). VSV; arbeidskenmerken na verlaten onderwijs.

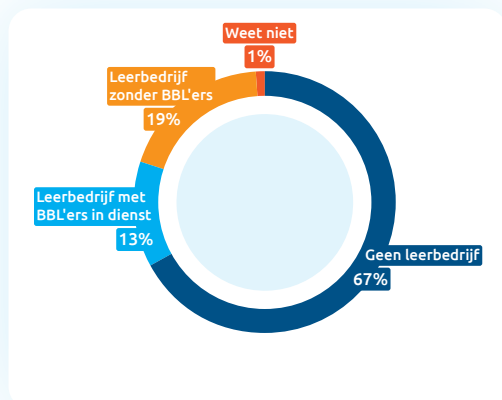
²⁴ CBS (2024). Meer jongeren zonder startkwalificatie.

²⁵ Bedrijven waar BBL-studenten werken naast het volgen van hun opleiding. Een leerbedrijf moet erkend zijn door SBB (moet voldoen aan kwaliteitscriteria). Er moet bijvoorbeeld voldoende goede begeleiding zijn. Een geldige erkenning houdt in dat het leerbedrijf beroepspraktijkvorming kan verzorgen voor het beroepsonderwijs zoals bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs.

²⁶ Deze leerbedrijven gaven in bedrijfsenquête aan dat zij op 1 januari 2024 BBL-studenten in huis hadden.

²⁷ De meerderheid van de bedrijven in de sector is geen erkend leerbedrijf. Desondanks is de kans op een stage of leerbaan goed voor de opleidenden BBL chauffeur wegvervoer of BBL logistiek medewerker in 2024 (www.kiesmbo.nl/SBB, 2024). De SBB ziet geen stagetekorten voor deze opleidingen (meting januari 2024).

Figuur 10 Bedrijven in de sector transport en logistiek met BBL'ers in dienst (voorjaar 2024)

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2024

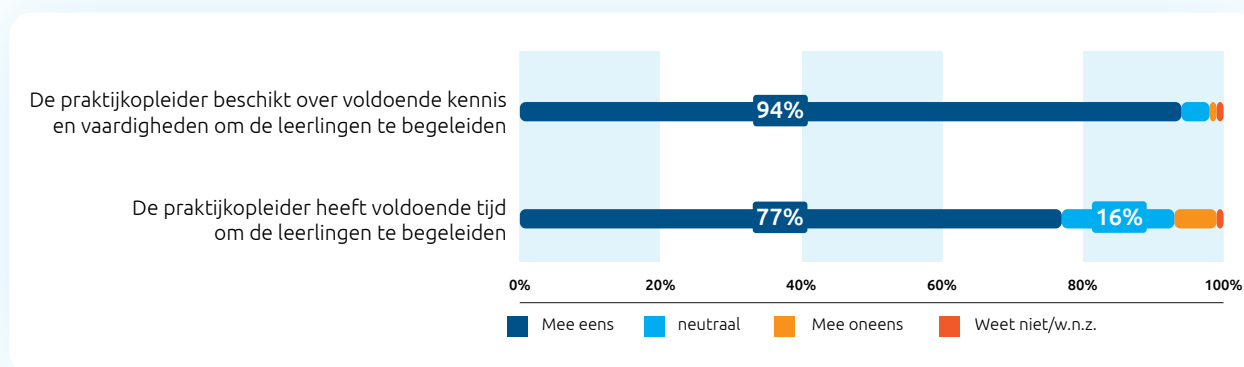
Bedrijven in de deelmarkten verhuisvervoer (27%), tanks- en silovervoer (21%), veevervoer (16%) en koel- en vriestransport (16%) hebben het vaakst BBL-studenten in dienst. In deze deelmarkten zijn er ook relatief vaak erkende leerbedrijven.

Sturing en structuur bieden en vakinhoudelijke kennis doorgeven zijn het belangrijkste bij begeleiding BBL'ers

Praktijkopleiders zijn binnen het leerbedrijf verantwoordelijk voor de begeleiding van de BBL-studenten. Leerbedrijven zijn verplicht om een praktijkopleider in dienst te hebben. De praktijkopleider doet dit meestal niet alleen: in 70 procent van de bedrijven zijn er ook nog andere werknemers die de student op de werkvloer begeleiden²⁸.

Van bedrijven met BBL'ers zegt 94 procent dat de praktijkopleider over voldoende kennis en vaardigheden beschikt om studenten te begeleiden. Een lager percentage, 77 procent, vindt dat de praktijkopleider voldoende tijd heeft om studenten te begeleiden.

Figuur 11 Stellingen praktijkopleiders, gevraagd aan leerbedrijven met BBL'ers in dienst

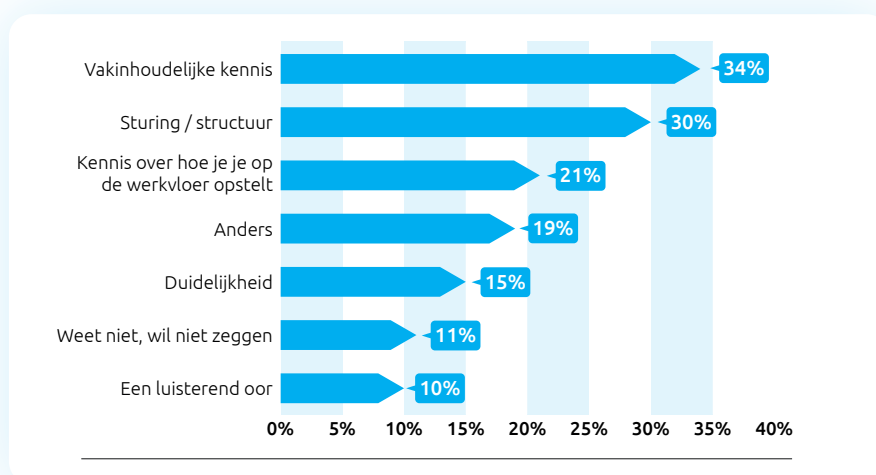

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2024

Gevraagd waar BBL'ers het meest behoefte aan hebben in de begeleiding tijdens het werk, dan noemen werkgevers het vaakst vakinhoudelijke kennis (34%) en sturing/structuur (30%). Daarna volgt kennis over hoe je je op de werkvloer opstelt (21%).

²⁸ Figuur Praktijkopleiders in het bedrijf. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktrapportage 2024 STL.

Figuur 12 Zaken waar BBL-studenten het meest behoefte aan hebben in de begeleiding, volgens werkgevers (met BBL'ers in dienst (meerdere antwoorden mogelijk))

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2024

Box 2. Opbrengsten van BBL-opleidingen

BBL-opleidingen zorgen voor veel maatschappelijke baten, zo blijkt uit een kosten- en batenanalyse²⁹. Alle maatschappelijke partijen (zowel overheid, werkgevers als BBL-studenten) profiteren. BBL-opleidingen leiden tot een hoger nationaal inkomen in vergelijking met een situatie zonder deze opleidingen. De opleidingen zorgen namelijk voor meer arbeidsproductiviteit (als gevolg van meer opgebouwde kennis en ervaring door de BBL'ers) en meer werkgelegenheid.

BBL-opleidingen zijn voor werkgevers een belangrijke manier om toekomstige werknemers voor het bedrijf op te leiden³⁰. De intrede van BBL-studenten in de arbeidsmarkt verloopt vaak succesvol: uit onderzoek van het CPB bleek dat 76 procent een half jaar na diplomering nog steeds bij hetzelfde leerbedrijf werkt en de werkloosheid een stuk lager ligt dan onder BOL'ers. De arbeidsmarktpositie van BBL'ers is ook goed vergeleken met studenten van theoretische opleidingen, zoals HBO of universiteit. Vooral BBL'ers met een opleiding in de zorg of techniek, hebben relatief vaker een vaste baan³¹.

CBS onderzocht de arbeidsmarktpositie van de groep BBL'ers die uitstroonden uit schooljaar 2012-2013³². Direct na schoolverlaten (in oktober 2013) had 88 procent betaald werk tegen twee derde van de BOL'ers³³. Ook op de langere termijn zijn de

²⁹ SEO economisch onderzoek, deBeleidsonderzoekers (2020). De maatschappelijke kosten en baten van de beroepsbegeleidende leerweg.

³⁰ CPB (2018). Kosten en baten van de Beroepsbegeleidende leerweg in het mbo. SER (2016). Advies Ontwerpadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1.

³¹ EW & SEO (2023). Studie en werk.

³² CBS (2019). Mbo-schoolverlaters vanuit de bbl op de arbeidsmarkt.

³³ Oudere BBL'ers hadden na schoolverlaten vaker werk dan jongere BBL'ers: 9 op de 10 BBL'ers ouder dan 27 jaar had betaald werk direct na schoolverlaten tegen 8 op de 10 van de BBL'ers jonger dan 20 jaar. De arbeidsmarktpositie van BBL'ers hangt deels samen met hun relatief hoge leeftijd: van de groep BBL-schoolverlaters in 2012-2013 was ruim de helft ouder dan 27 jaar. Bij de schoolverlaters uit BOL was dit aandeel maar 4 procent. Veel BBL'ers hadden al betaald werk toen ze aan hun BBL-opleiding begonnen. Desondanks hadden jongere BBL'ers (< dan 20 jaar) vaker direct betaald werk na schoolverlaten dan BOL'ers jonger dan 20 jaar (6 op de 10 had direct betaald werk).

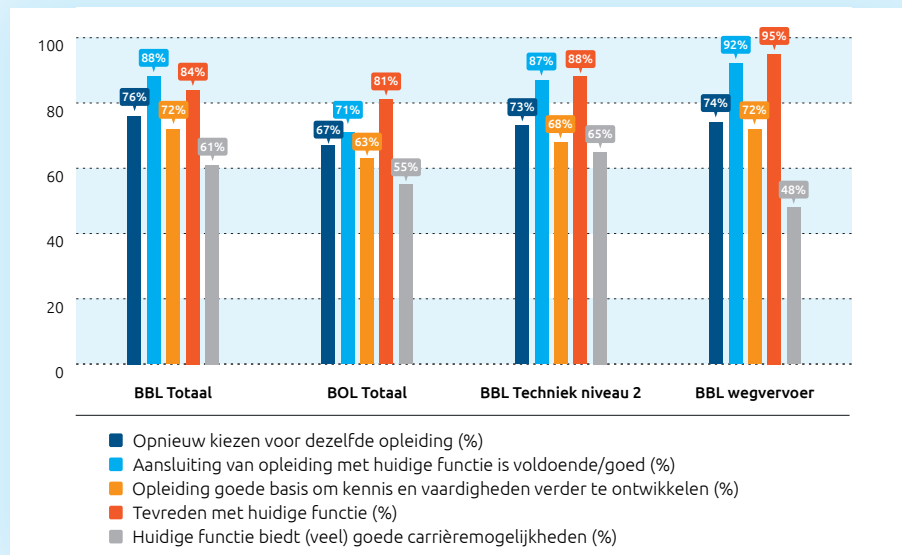
arbeidsmarktperspectieven gunstig: 4 jaar na schoolverlaten (in oktober 2017) heeft 93 procent van de BBL-schoolverlaters (met diploma) betaald werk. Dit is een hoog aandeel gegeven de ongunstige arbeidsmarktsituatie op het moment van schoolverlaten en in de vier jaar erna; in 2014 piekte de werkloosheid. Er is hierbij weinig verschil in leeftijd tussen de BBL'ers³⁴. BBL'ers hebben na schoolverlaten ook vaker een vast contract dan BOL'ers. Kijkend naar de groep schoolverlaters jonger dan 20 jaar dan heeft 25 procent van de BBL'ers direct na schoolverlaten een vast contract tegen 17 procent van de BOL'ers.

BBL-studenten die in schooljaar 2020-2021 de opleiding verlieten zijn door ROA gevraagd naar de aansluiting tussen de gevolgde BBL-opleiding en hun huidige functie³⁵. Figuur 13 geeft naast de resultaten van de totale groepen BBL en BOL ook de resultaten weer van de schoolverlaters met een opleiding BBL-wegvervoer en BBL-techniek. Logistiek medewerker is een voorbeeld van een niveau 2 opleiding in de richting van techniek³⁶.

BBL-studenten zijn een jaar na schoolverlaten heel tevreden over de gevolgde opleiding: driekwart zou dezelfde opleiding opnieuw kiezen en bijna negen op de tien vindt de aansluiting van de opleiding met de huidige functie voldoende of goed. 84 procent (figuur 13) is ook tevreden met hun huidige functie en 72 procent vindt de opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt. BBL-schoolverlaters zijn over al deze zaken positiever dan schoolverlaters met een BOL-opleiding. Over de carrièremogelijkheden van hun huidige functie zijn zowel BBL- als BOL-studenten wat minder tevreden.

Van de BBL'ers wegvervoer vindt ruim 9 op de 10 de aansluiting van de opleiding met de huidige functie goed en bijna eenzelfde aantal is tevreden met de huidige functie.

Figuur 13 Oordeel schoolverlaters mbo met diploma over opleiding en functie één jaar na afstuderen (in 2020-2021)

Bron: ROA, 2024

³⁴ De jongste groep BBL'ers (<20 jaar) had direct na schoolverlaten minder vaak werk dan de oudere groep (>27 jaar). 4 jaar later is dit verschil bijgetrokken.

³⁵ ROA (2024). Kerncijfers schoolverlatersonderzoeken.

³⁶ Planner wegtransport en logistiek teamleider zijn niveau 3 opleidingen en logistiek supervisor is een niveau 4 opleiding.

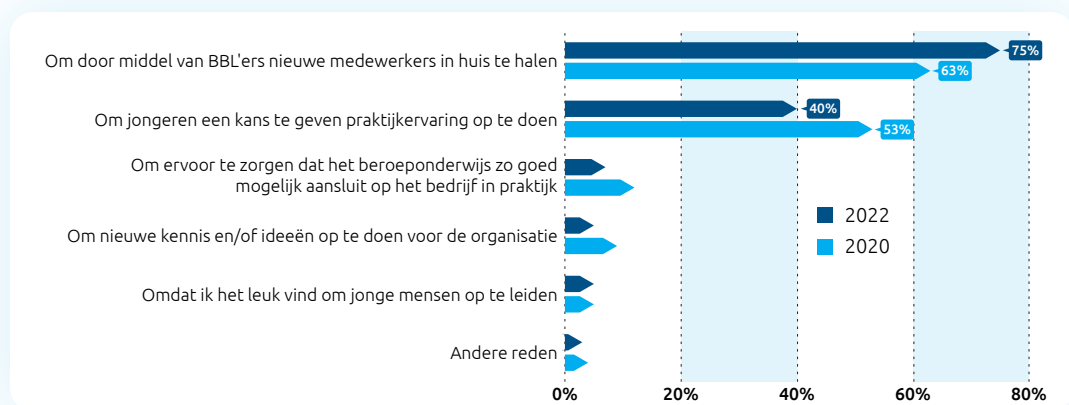
Redenen voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

De belangrijkste redenen die werkgevers in de sector transport en logistiek noemen voor het opleiden van BBL-studenten in hun bedrijf zijn: doormiddel van BBL'ers nieuwe medewerkers vinden (75%) en jongeren een kans geven praktijkervaring op te doen (40%). In vergelijking met 2020 noemt een groter aandeel van de werkgevers in 2022 het vinden van nieuwe medewerkers door middel van BBL³⁷.

Werknemers in de sector zijn in 2023 ook gevraagd naar BBL'ers in het bedrijf waar zij werken (zie figuur 15). Werknemers noemen, net zoals werkgevers, ook het binnenhalen van nieuwe werknemers als de belangrijkste reden voor het opleiden van BBL'ers in het bedrijf (76%). Daarnaast vindt 34 procent het opleiden van BBL'ers in het bedrijf een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

9 op 10 werkgevers zeggen dat de BBL-studenten in hun vestiging na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen³⁸. Minder dan 1 op de 10 zegt dat ze nog kennis en vaardigheden missen zoals vakinhoudelijke kennis, sociale communicatieve vaardigheden en motivaties. Van de werknemers in de sector vindt bijna 8 op de 10 dat BBL-studenten na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen. Slechts 7 procent geeft aan dat BBL'ers nog vaardigheden missen.

Figuur 14 Redenen werkgevers voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2020 en 2022

Figuur 15 Redenen die werknemers noemen voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

Bron: TON-panel, 2023

³⁷ De bedrijfsenquête 2020 werd afgenomen na de uitbraak van het coronavirus. De vraag naar personeel, vacatures liep toen (tijdelijk) sterk terug (zie hoofdstuk 1).

³⁸ Figuur U heeft BBL'ers in uw vestiging. Zouden deze studenten na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen in uw vestiging. Bronnen- en tabelboek Arbeidsmarktrapportage 2024

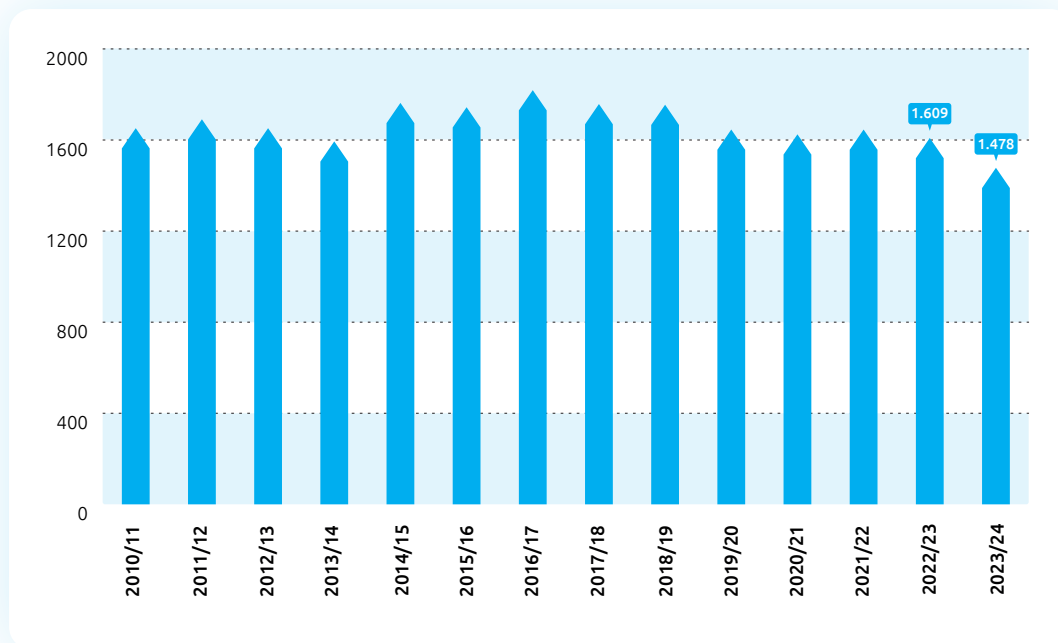
BBL-studenten gedetacheerd door STL

BBL'ers transport en logistiek kunnen een BBL-opleiding volgen via STL³⁹ en de meerderheid van de studenten in opleiding tot chauffeur doet dit ook⁴⁰. STL ondersteunt studenten zowel bij het vinden van een leerwerkplek als tijdens het BBL-traject zelf.

Figuur 16 geeft het totaal aantal BBL'ers weer dat gedetacheerd wordt door STL. In schooljaar 2023-2024 ligt het aantal BBL-studenten gedetacheerd door STL op bijna 1.500. Dit aantal is lager dan in de jaren ervoor. In 2016-2017 piekte het aantal BBL'ers STL.

Tussen schooljaar 2011-2012 en 2013-2014 daalde het aantal BBL'ers⁴¹. Daarna nam het aantal weer toe: met 11 procent in schooljaar 2014-2015. Het Sectorplan Transport en Logistiek gaf een impuls aan de instroom van nieuwe BBL'ers in een opleiding⁴².

Figuur 16 Aantal BBL-studenten gedetacheerd door STL

*Stand oktober van mbo-jaar

Bron: STL, 2024

³⁹ Via STL kunnen BBL-studenten de volgende mbo-opleidingen transport en logistiek volgen: chauffeur wegvervoer (mbo-niveau 2), assistent logistiek medewerker (niveau 1), logistiek medewerker (niveau 2), logistiek teamleider (niveau 3), logistiek supervisor (niveau 4) en ook de nieuwe opleiding specialist transport en logistiek (niveau 4). Planner wegtransport (niveau 3) is opgegaan in specialist transport en logistiek.

⁴⁰ Het aandeel BBL-studenten in opleiding tot chauffeur wegvervoer gedetacheerd door STL ligt in 2023-2024 op 78 procent (DUO/SBB/UWV/STL, 2024): 1.191 van de in totaal 1.523 BBL-studenten chauffeur wegvervoer.

⁴¹ Gedurende de economische crisis liep het aantal BBL-studenten fors terug (in alle sectoren), onder andere doordat bedrijven minder investeerden in toekomstige werknemers (en dus minder in BBL-plaatsen). Jongeren op hun beurt kozen vaker om langer door te leren en een beroepskeuze uit te stellen. Algemene vormen van onderwijs met betere doorstroommogelijkheden waren aantrekkelijker. SER (2016). Advies Ontwerpadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1.

⁴² In samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de sector transport en logistiek een sectorplan voor 2014 en 2015 opgesteld. Met dit plan wilde de sector (toekomstige) knelpunten op de arbeidsmarkt als gevolg van de vergrijzing en ontgroening aanpakken. Een belangrijk doel was de instroom van 1.250 jongeren in een opleiding. BBL'ers kregen een bijdrage in de kosten voor de noodzakelijke rijbewijzen als ze in dienst gingen van STL of in dienst van een SOOB-bedrijf en de opleiding via STL volgden.

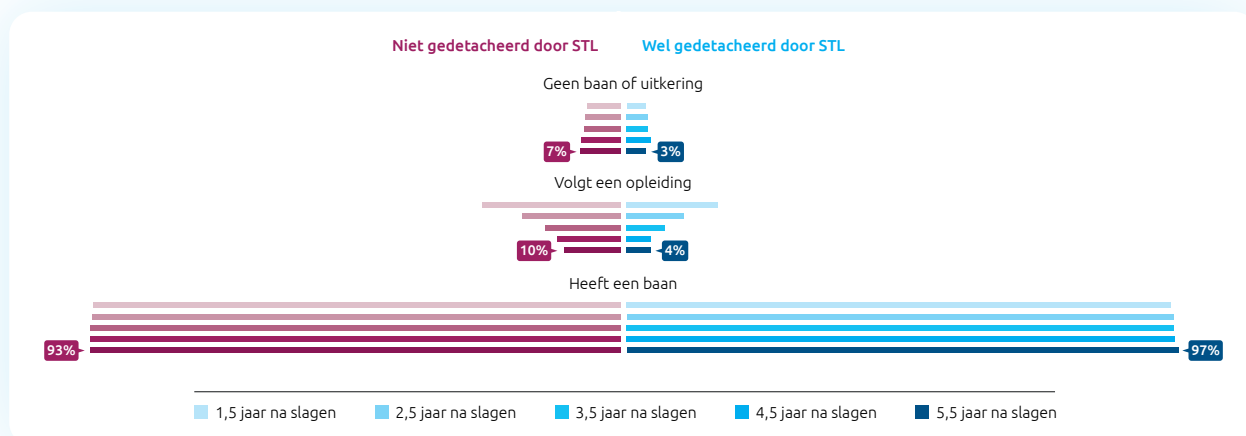
Arbeidsmarktpositie BBL-studenten na uitstroom opleiding

STL doet jaarlijks onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van de gedetacheerde BBL'ers na uitstroom uit de opleiding (met en zonder diploma). Het onderzoek is gebaseerd op arbeids- en onderwijsbestanden van CBS (microdata)⁴³. Een vergelijking tussen **wel** en **niet** door STL gedetacheerde BBL-studenten is hierbij mogelijk.

BBL-studenten STL hebben vaker een baan, en werken vaker in transport en logistiek

Veruit de meerderheid van de BBL-studenten heeft in de jaren na diplomering een baan: 96 procent van de BBL'ers gedetacheerd via STL is 2,5 jaar na slagen werkzaam⁴⁴. Bij BBL-studenten niet gedetacheerd via STL is dat 93 procent⁴⁵. 5,5 jaar na slagen liggen deze percentages nog op vergelijkbaar niveau. BBL-studenten niet gedetacheerd via STL hebben vaker geen werk of geen opleiding en volgen vaker weer een opleiding.

Figuur 17 Arbeidsmarktpositie gediplomeerde BBL-studenten transport en logistiek (X-aantal jaar na slagen opleiding)⁴⁶

*Schoolverlaters uit de schooljaren 2013-2014 t/m 2022-2023

Bron: CBS microdata/ABF Research, 2024, bewerking STL

2,5 jaar na diplomering werkt 61 procent van de door STL gedetacheerde studenten in transport en logistiek⁴⁷ waarvan 56 procent in een SOOB-bedrijf (Figuur 18)⁴⁸. Het aandeel dat werkzaam is in transport en logistiek loopt in de jaren na slagen licht terug. Het aandeel dat werkzaam is in groot- en detailhandel, industrie en overige sectoren loopt dan wat op.

⁴³ Gekeken is naar: het aandeel schoolverlaters (met en zonder diploma) door STL gedetacheerd en de arbeidsmarktpositie na uitstroom uit de opleiding. Een vergelijking tussen wel en niet door STL gedetacheerde BBL-studenten is mogelijk: 7.830 schoolverlaters STL (met en zonder diploma) in een zestal opleidingen in de schooljaren 2013-2014 t/m 2022-2023 en 19.215 schoolverlaters uit dezelfde opleidingen niet via STL gedetacheerd. Het aandeel schoolverlaters door STL gedetacheerd in deze opleidingen bedraagt daarmee bijna 30 procent. Nascholers worden niet in de analyse meegenomen; nascholers zijn doorgaans ouder en vaak al werkzaam (en vaak niet via STL-gedetacheerd) waardoor een eerlijke vergelijking tussen de arbeidsmarktposities van wel en niet gedetacheerden lastig is. Voordeel van de CBS-analyse: van alle uitgestroomde studenten wordt de situatie op de arbeidsmarkt in beeld gebracht; het is geen analyse van een beperktere groep zoals in een vragenlijstonderzoek gebaseerd op een steekproef. Non-respons en/of selectie-effecten spelen dus geen rol. Elk gevonden verschil tussen BBL-studenten wel en niet gedetacheerd is een daadwerkelijk bestaand verschil, resultaten gaan over de hele populatie!

⁴⁴ Situatie van de ongediplomeerde BBL-studenten (voortijdig schoolverlaters): 87 procent van de door STL-gedetacheerden heeft 3,5 jaar na voortijdig schoolverlaten een baan. 12 procent heeft geen werk of opleiding. BBL-studenten niet gedetacheerd via STL hebben minder vaak een baan na schooluitval en hebben vaker geen werk of opleiding (81 procent werkt na 3,5 jaar en 17 procent heeft geen werk of opleiding).

⁴⁵ Een verschil van 3 procent betekent natuurlijk niet zoveel als de onderzoekspopulatie klein zou zijn (bijv. 50 personen). In deze analyse zitten echter honderden zo niet duizenden geslaagden achter de genoemde percentages van 93 en 96 procent; elk gevonden verschil gaat over de hele populatie.

⁴⁶ Percentages tellen op tot meer dan 100 procent: een deel van de schoolverlaters heeft een baan en volgt daarnaast ook een opleiding (bijv. BBL).

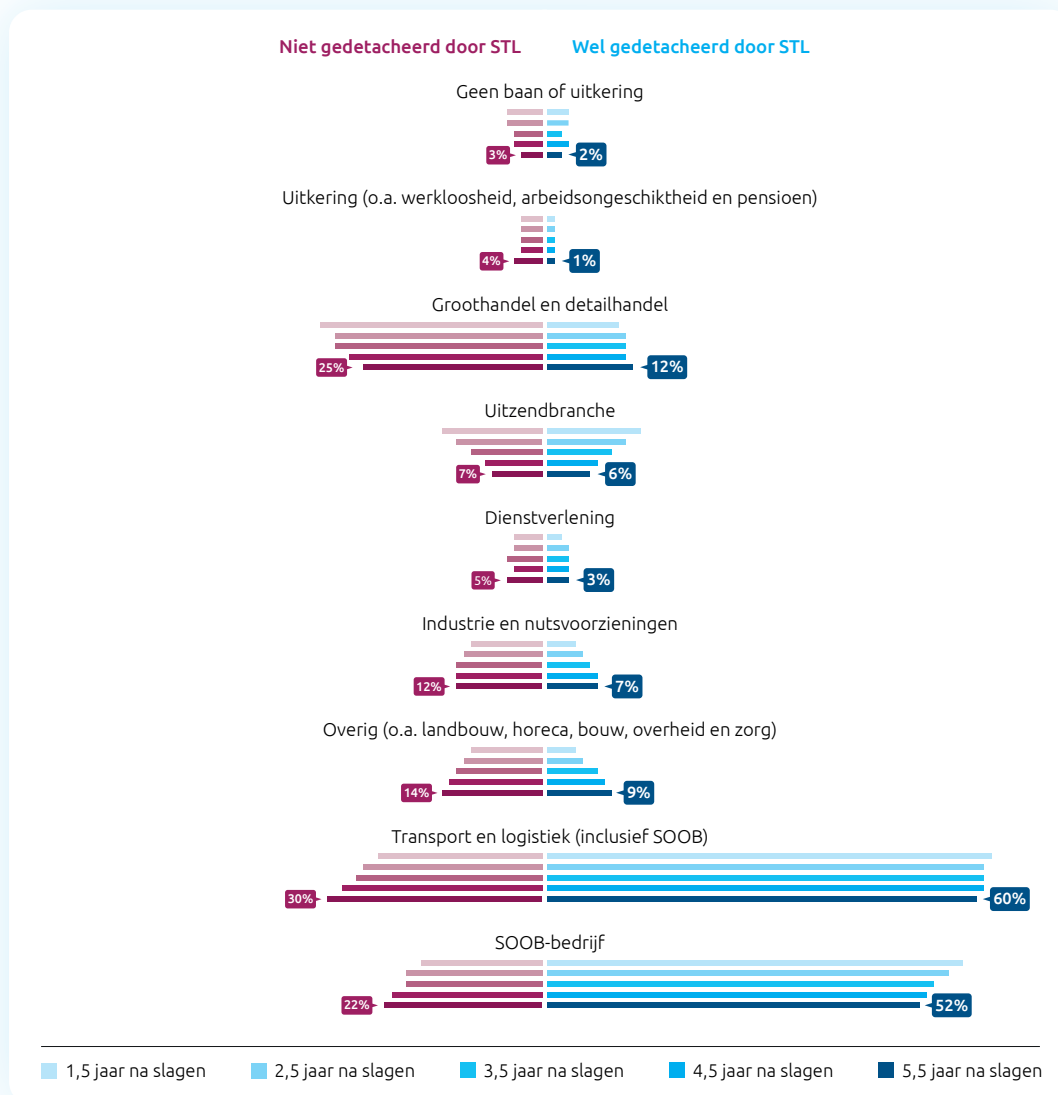
⁴⁷ Met transport en logistiek wordt hier bedoeld: vervoer (goederen- en personenvervoer) en opslag.

⁴⁸ Aandeel BBL werkzaam in SOOB is in werkelijkheid nog wat hoger. BBL-studenten die in een SOOB-bedrijf als uitzendkracht werkzaam zijn staan geregistreerd als werkzaam in uitzendbranche en niet in SOOB. Voor CBS is het technisch niet mogelijk om te zien in welke sectoren uitzendkrachten werken; ze staan geregistreerd in de uitzendbranche. BBL'ers starten vaak als uitzendkracht in sector.

BBL-studenten niet gedetacheerd via STL werken na diplomering minder vaak in transport en logistiek, en in een SOOB-bedrijf, dan **wel** gedetacheerden. Van de **niet** via STL gedetacheerde BBL-studenten werkt 25 procent na 2,5 jaar in transport en logistiek (waarvan 19 procent in een SOOB-bedrijf). BBL-studenten niet gedetacheerd via STL werken vaker in de groot- en detailhandel en in overige sectoren. Ook hebben zij vaker een uitkering of 'geen werk of uitkering'.

Ruim zeven op de tien BBL-studenten chauffeur wegvervoer gedetacheerd via STL werkt 2,5 jaar na slagen in transport en logistiek (73%) waarvan 68 procent in een SOOB-bedrijf. Bij studenten van de BBL-opleiding logistiek medewerker zijn de percentages: 41 procent werkt in de sector waarvan 37 procent in een SOOB-bedrijf⁴⁹.

Figuur 18 Arbeidsmarktpositie gediplomeerde BBL-studenten transport en logistiek naar sector (X-aantal jaar na slagen opleiding)*

*Schoolverlaters uit de schooljaren 2013-2014 t/m 2022-2023

Bron: CBS microdata/ABF Research, 2024, bewerking STL

⁴⁹ Van de BBL-studenten logistiek medewerker niet door STL gedetacheerd werkt 15 procent na 2,5 jaar in transport en logistiek en 10 procent in een SOOB-bedrijf. Van de niet gedetacheerde BBL-studenten chauffeur wegvervoer zijn de cijfers na 2,5 jaar: 69 procent werkt in transport en logistiek en 65 procent in een SOOB-bedrijf.